

عنوان طرح تحقیقاتی: خشونت مامایی و بدرفتاری در خدمات سلامت باروری: مرور نظام‌مند شیوع، عوامل موثر و پیامدهای روانی

تاریخ خاتمه طرح: ۱۴۰۴/۲/۱۸

مجری یا محقق اصلی و همکاران با ذکر وابستگی هر فرد:

سونیا خالدی^۱، فرزانه ظاهری^۲

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش مامایی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران

۲. دکتری تخصصی بهداشت باروری، گروه مامایی، مرکز تحقیقات مراقبت بالینی، پژوهشکده توسعه سلامت، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران

آیا زایمان در مراکز درمانی همیشه امن و محترمانه است؟ آیا اتاق زایمان می‌تواند به محل خشونت علیه زنان تبدیل شود؟

یافته‌های این مرور نظام‌مند نشان می‌دهد خشونت مامایی پدیده‌ای شایع و نهادینه‌شده در بسیاری از نظام‌های سلامت است که پیامدهای روانی و جدی برای مادران به همراه دارد. تجربه خشونت مامایی در هنگام زایمان با اضطراب، کاهش رضایت از زایمان و اختلال در شیردهی مرتبط است. ارتقای مراقبت محترمانه مامایی، آموزش کارکنان و افزایش آگاهی زنان از حقوق خود، راهکارهای کلیدی کاهش این پدیده‌اند.

خشونت مامایی به رفتارهای تحقیرآمیز، اجباری یا غیرانسانی در دوران بارداری، زایمان و پس از آن اشاره دارد که کرامت انسانی زنان را نقض می‌کند. این رفتارها می‌تواند باعث کاهش کیفیت مراقبت‌های مامایی، ایجاد پیامدهای روانی ماندگار، کاهش مراجعه برای خدمات پس از زایمان و ترس از بارداری‌های بعدی شود.

مرور ۳۳ مطالعه از ۱۳ کشور با داده‌های بیش از ۱۵ هزار زن باردار و نخست‌زا نشان داد شیوع خشونت مامایی بین ۲۰ تا ۱۰۰٪ است. در ایران تا ۱۰۰٪ گزارش شده است. رایج‌ترین موارد شامل بی‌احترامی کلامی (۳۰-۷۰٪)، نقض حریم خصوصی (۳۰-۵۵٪) و مداخلات پزشکی بدون رضایت (۲۵-۴۵٪) و عوامل خطر شامل پایین بودن سطح تحصیلات، ازدحام بیمارستان و ناآگاهی زنان از حقوقشان بود.

طراحی برنامه‌های آموزشی برای ماماها و کارکنان زایشگاه‌ها، بازنگری در سیاست‌های نظارتی مراکز درمانی، تدوین مداخلات مبتنی بر مراقبت محترمانه مامایی و استفاده از ابزارهای استاندارد سنجش خشونت مامایی برای پایش و ارزیابی کیفیت خدمات زایمانی به سیاست‌گذاران، مدیران بیمارستان‌ها و ارائه‌دهندگان خدمات سلامت مادران و همچنین آگاهی‌بخشی به زنان درباره منشور حقوق مادران می‌تواند نقش مهمی در کاهش خشونت مامایی و بهبود سلامت روان مادران ایفا کند.

کاهش خشونت مامایی باعث بهبود کیفیت مراقبت‌های مامایی و افزایش رضایت مادران از تجربه زایمان بهبود روند پس از زایمان از جمله تداوم تغذیه انحصاری با شیرمادر و کاهش پیامدهای روانی پس از زایمان از جمله اضطراب، و افزایش اعتماد زنان به سیستم مراقبت‌های بهداشتی و درمانی از طریق ترویج مراقبت محترمانه و آگاه‌سازی حقوق مادران می‌شود.

در این مطالعه فقط پژوهش‌هایی که به زبان‌های فارسی و انگلیسی بودند، مورد بررسی قرار گرفتند. علاوه بر این؛ ناهمگونی و تنوع ابزارهای اندازه‌گیری خشونت مامایی، طراحی متفاوت مطالعات و اتکای برخی نتایج به گزارش‌های خوداظهاری که می‌تواند تحت تأثیر سوگیری حافظه یا تمایل به پاسخ اجتماعی باشند، از دیگر محدودیت‌های مطالعه بودند.

سیاست‌گذاران سلامت، کارکنان بهداشتی، مدیران مراکز درمانی، ماماها، متخصصان زنان و زایمان، دانشجویان علوم پزشکی، زنان باردار و پس از زایمان و فعالان حقوق سلامت زنان مخاطبان این طرح تحقیقاتی هستند.

این پژوهش با تأکید بر حفظ کرامت انسانی، عدالت و احترام به حقوق مادران، با ارزش‌های فرهنگی و دینی همسو بوده و می‌تواند به ارتقای اعتماد اجتماعی به نظام سلامت، کاهش نابرابری‌های جنسیتی و بهبود رفاه خانواده‌ها کمک کند. کاهش خشونت مامایی علاوه بر بهبود سلامت روان مادران، باعث تغییر فرهنگ مراقبت با احترام در بیمارستان‌ها، افزایش آگاهی جامعه درباره حقوق زنان و اعتماد بیشتر زنان به خدمات بهداشتی می‌شود.

ایمیل ارتباطی و تلفن مجری اصلی طرح:

s.khaledi1992@gmail.com 09185571935

منابع و مراجع :

1. Martínez-Galiano JM, Rodríguez-Almagro J, Rubio-Álvarez A, Ortiz-Esquinas I, Ballesta-Castillejos A, Hernández-Martínez A. Obstetric Violence from a Midwife Perspective. *Int J Environ Res Public Health*. 2023;20(6).
2. García-Moreno C, Zimmerman C, Morris-Gehring A, Heise L, Amin A, Abrahams N, et al. Addressing violence against women: a call to action. *The Lancet*. 2015;385(9978):1685-1695.
3. Hajizadeh K, Jafarabadi MA, Vaezi M, Meedya S, Mohammad-Alizadeh-Charandabi S, Mirghafourvand M. Psychometric Properties of the Disrespect and Abuse Questionnaire in Iranian Parturient Women. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*. 2023;28(1).
4. Annborn A, Finnbogadóttir HR. Obstetric violence a qualitative interview study. *Midwifery*. 2022;105:103212